

"ТАШГАЙН ДАВАА" ХХК-Д

НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧ АГЕНТЛАГ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ГАЗАР

Нийслэлийн Засаг захиргааны III байр,
Ж.Самбуугийн гудамж, 4 дүгээр хороо,
Чингэлтэй дүүрэг, Улаанбаатар хот, 15160 0011
Утас: (976-11) 32 37 80, Факс: (976-11) 31 80 03
Цахим шуудан: admin@environment.ub.gov.mn
Цахим хуудас: www.environment.ub.gov.mn

2023. 04. 14 № 02/793
танай _____ -ны № _____ -т

Дүйцүүлэн хамгаалах тухай

Нийслэлийн нутаг дэвсгэрт түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй аж ахуйн нэгжүүдийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан дүйцүүлэн хамгааллын ажлын хүрээнд Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн 2021 оны 58 дугаар зарлиг, Засгийн газрын 2021 оны 350 дугаар тогтоол, Нийслэлийн Засаг даргын 2021 оны А/908 дугаар захирамжийн дагуу "Тэрбум мод" үндэсний хөдөлгөөний хэрэгжилтийг хангуулж ажиллахаар нийслэлийн нутаг дэвсгэрт нэгдсэн зохион байгуулалтаар шилмүүст мод тарих ажлыг хийж гүйцэтгүүлэхээр төлөвлөснийг мэдэгдэж байна.

Мод тарих талбайн мэдээллийг хавсралтаар хүргүүлэв.

Хавсралт 1 хуудастай.

ДАРГЫН АЛБАН ҮҮРГИЙГ
ТҮР ОРЛОН ГҮЙЦЭТГЭГЧ

Р.ЭНХТАЙВАН

1150020699

АГУУЛГА

БҮЛЭГ 1. ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА	2
1.1 Төслийн нэр	2
1.2 Төслийн зорилго	2
1.3 Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мэдээлэл:	2
1.4 Төслийн хүчин чадал	2
1.5 Үйлдвэрийн ашиглалтын технологи:	2
1.6 Төслийн дэд бүтэц	3
1.6.1 Барилга байгууламж	3
1.6.2 Цахилгаан хангамж	3
1.6.2 Усан хангамж	3
1.6.3 Бүтээгдэхүүн тээвэрлэлтийн зам	7
БҮЛЭГ 2. ТӨСЛИЙН ТАЛБАЙ, ТҮҮНИЙ ОРЧНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДАЛ	8
2.1 Төслийн байршил	8
2.2 Төслийн газрын гадарга	9
2.3 Хөрсөн бүрхэвч	9
2.4 Ургамлан бүрхэвч	10
3.1 Агаарын чанарт нөлөөлөл үүсгэх эх үүсвэрүүд	11
3.2 Газрын гадарга болон хэвлийд нөлөөлөл үүсгэх эх үүсвэрүүд	11
3.3 Гадаргын болон газрын доорх усанд нөлөөлөл үүсгэх эх үүсвэрүүд	11
3.4 Хөрсөн бүрхэвчинд нөлөөлөл байдлын үнэлгээ, эх үүсвэр	12
3.5 Ургамлан нөирөгт нөлөөлөл байдлын үнэлгээ, эх үүсвэр	12
БҮЛЭГ 4. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙ ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ	14
4.1 СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	16
4.2 НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	20
4.3 НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	21
4.4 ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	22
4.5 ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	23
4.6 ХОГ, ХЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	25
4.7 ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР	26
4.8 ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	28
4.9 ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ	29

БҮЛЭГ 1. ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

1.1 Төслийн нэр

“Элстэйн нуруу” барилгын чулуу, элсний ордыг ил уурхайн аргаар ашиглах төсөл

1.2 Төслийн зорилго

Манай оронд сүүлийн жилүүдэд зам барилгын ажил хөгжиж үүнийг дагаад барилгын материалын үндсэн түүхий эд болох дайрганы хэрэгцээ жил ирэх тусам ихэсч байгаа төдийгүй Улаанбаатар хотын хүн амын өсөлт, хот төлөвлөлт, хотын хөгжлийг дагаад хот, тосгон хөгжиж барилга байгууламж, зам харилцаа хөгжихийн хэрээр түүнд хэрэглэдэх дайрганы түүхий эдийн хэрэгцээ улам нэмэгдэж байгааг үндэслэн “Ташгайн даваа” ХХК нь барилгын чулуу, элсний ордын хэрэгцээг хангах зорилготой үйл ажиллагаагаа явуулна.

1.3 Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мэдээлэл:

Төсөл хэрэгжүүлэгч	“Ташгайн даваа” ХХК
Улсын бүртгэлийн дугаар	9011457049
Регистрийн дугаар	5791243
Хаяг	Улаанбаатар хот, Хан-Уул дүүрэг 15-р хороо үйлдвэр 2 д 74-4 тоот
Утас	99114703

Хүснэгт №. 1 Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мэдээлэл

1.4 Төслийн хүчин чадал

Төсөлд үйлдвэрлэлийн нөөцийг бодохдоо олборлолтын үеийн хаягдлыг 2%-аар (барилгын чулуу нийт (В+С)) 49.0 мян.м³ буюу 137.2 мян.тн, элс нийт (А+В) 1.89 мян.м³ буюу 3.42 мян.тн) ашиглалтын үед бохирдолгүй байхаар авч тооцсон бөгөөд үйлдвэрлэлийн нийт нөөц барилгын чулуу (В+С) 2400.7 мян.м³ буюу 6,722.1 мян.тн, барилгын элс (А+В) 93.1 мян.м³ буюу 167.5 мян.тн олборлохоор тооцсон байна. Жилд 60.0 мян.м³ элс олборлох хүчин чадалтай байна.

1.5 Үйлдвэрийн ашиглалтын технологи:

Элстэйн нуруу барилгын элс, чулууны орд нь уул-техникийн ямар нэг хүндрэлгүй, ил аргаар олборлох боломжтой тул ажлыг экскаватор болон автосамосвал хосолсон, авто тээвэртэй, гадаад овоолготой ашиглалтын системээр үйл ажиллагаа явуулахаар байна.

1.6 Төслийн дэд бүтэц

1.6.1 Барилга байгууламж

Үйлдвэрийн барилга байгууламж: Төслийн хугацаанд үйлдвэрлэлийн холбогдолтой түр барилга байгууламжуудыг барьж ашиглах бөгөөд эдгээр барилгууд нь тоногдсон чингэлэг болон сэндвичэн барилга байна. Үйлдвэрлэлийн барилга байгууламжид дараах барилга байгууламжууд хамаарна.

- Шатахуун түгээгүүрийн байгууламж
- Авто засварын газар
- Сэлбэг хэрэгслийн агуулах
- Хамгаалалтын хашаа, пост

1.6.2 Цахилгаан хангамж

Элстэйн нуруу барилгын элс, дайргын орд нь Налайх дүүргээс 20км зайд зайтай байрладаг. Цахилгаан хангамжийг Налайх түгээх төвийн Налайх-Эрдэнэ чиглэлийн 6-10 кВ-ын /ЦДАШ/ цахилгаан дамжуулах агаарын шугамаас төслийн талбай хүртэл 1.3 км зайд татна.

1.6.2 Усан хангамж

“Ташгайн даваа” ХХК нь унд ахуйн хэрэглээний ус болон нөхөн сэргээлт, зам тоосжилт дарах усны хэрэглээг гүний худаг гаргаж хангахаар шийдвэрлэсэн байна. Ил уурхай нь Туул голын сав газарт харьяалагдана. Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн 20.1.1 дэх зүйл болон Засгийн газрын 2011 оны 302 дугаар тогтоолын 1-р хавсралт, Засгийн газрын 2013 оны 326-р тогтоолын 1-р хавсралтыг үндэслэн усны төлбөрийг төлнө.

Ус хэрэглээний тооцоо

Усны эх үүсвэр

Улаанбаатар хотын Налайх дүүргийн 05-р хорооны нутагт орших “Элстэйн нуруу” барилгын чулуу, элс хайрганы ордыг ил уурхайн аргаар ашиглах төслийн ажилчдын унд ахуйн хэрэглээг гүний худгаас хангахаар байна. Цаашид “Ташгайн даваа” ХХК нь төслийн талбайн хажууд байрлах Сэрүүн сэлбэ ХХК-ийн эзэмшлийн худгаас зөөврөөр хангахаар 2022 оны 06 сарын 09-нд гэрээ хийсэн байна.

- ✓ Худгийн байршил 107° 29' 26.37", 47° 47' 26.37"
- ✓ Усны ундарга 1.3 л/сек

Зураг № 1 Худгийн байршил

Усны хэрэглэгч байна. Үүнд:

- Ажилчдын унд, ахуйн хэрэглээ
- Ил уурхай, зам талбайн тоосжилт
- Нөхөн сэргээлт

Ус ашиглах

Ахуйн зориулалтаар: Усыг хоол унданд, эрүүл ахуйн шаардлагын дагуу ажилчдын халуун усны газарт, хүйтний улиралд ажлын байр болон орон сууцны халаалтын зориулалтаар усыг хэрэглэнэ.

Нөхөн сэргээлтийн ажлын зориулалтаар: Эвдрэлд өртсөн талбайг нөхөн сэргээж зүлэгжүүлсэн талбайг болон мод, бут ургамлыг услах зориулалтаар хэрэглэнэ.

Зам усалгаа, тоос дарах зориулалтаар: Уурхайн гадна, доторх замыг тогтмол услах мөн тоног төхөөрөмж ажиллаж буй талбайг услах зэрэгт тус тус хэрэглэнэ.

Усны тооцоо

Усны зарцуулалтын тооцоог гаргахдаа, зам усалгаа, тоос дарах ажил мөн хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны дүрмийн дагуу, (гал унтраах), ахуйн хэрэглээний усны

УЛААНБААТАР ХОТЫН НАЛАЙХ ДҮҮРГИЙН 5-Р ХОРООНЫ НУТАГТ ОРШИХ “ЭЛСТЭЙН НУРУУ”
БАРИЛГЫН ЧУЛУУ, ЭЛСНИЙ ОРДЛЫГ ИЛ УУРХАЙН АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

хувьд эрүүл ахуйн шаардлагын дагуу 1 хүнд хоногт зайлшгүй шаардагдах усны хэмжээ, зэргийг тооцоолсон болно. Зам услах, тоос дарах, нөхөн сэргээлтийн усыг шүүрлийн усыг насосоор татан хэрэглэнэ.

Унд, ахуйн хэрэглээний усны тооцоо

“Элстэйн нуруу” барилгын чулуу, элсний ордыг ил уурхайн аргаар ашиглах төслийн нийт 14 хүн ажиллах ба 1 ээлжээр тасралтгүй үйл ажиллагаа явагдах ба 10 цагаар жилд 136 хоног ажиллана. Уурхайн унд ахуйн усны хэрэглээг 2015 оны 07 сарын 30-ны өдрийн Байгаль орчны сайдын тушаалаар батлагдсан “Нэгж бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, ажил гүйцэтгэх, үйлчилгээ үзүүлэхэд зарцуулах ус хэрэглээний норм”-ыг үндэслэн тооцсон.

Хүснэгт №. 2 Унд ахуйн усны тооцоо

Ашиглалтын жилүүд	Хоногийн усны хэрэглээ, норм м ³	Ажилчидын тоо	Жилд ажиллах хоног	Жилийн усны хэрэглээ, м ³
1	0.08	14	136	152.32
2	0.08	14	136	152.32
3	0.08	14	136	152.32
4	0.08	14	136	152.32
5	0.08	14	136	152.32
Нийт	761.6 м³			

Уурхайн орд ашиглалтын 5 жилийн хугацаанд унд ахуйн хэрэглээнд 761.6м³ усыг ашиглахаар байна.

Тоосжилтыг дарах усны тооцоо

Уурхайн тоосжилтыг бууруулах үүднээс уурхайн доторх замыг тогтмол услаж байх хэрэгтэй байдаг. Замын хөдөлгөөний эрчим, тухайн замын тоосжилтын байдлаас хамааран замын тоос дарах ажлыг 4-10 сар буюу дулааны улиралд явуулна. Тоосжилтыг дарах усны хэрэглээг БОНХАЖуулчлалын сайдын 2015 оны 07 сарын 30-ны өдрийн А/301 дугаар тушаалын 13 дугаар хавсралтанд зааснаар гудамж, зам, талбай услах усалгааны норм 1 м² талбайг услахад 2 литр ус шаардлагатай ба нэг жилд 80 өдөр услана гэж тооцов. Усны машин нь тодорхой чиглэлийн дагуу явж замын тоос дарж ус шүршинэ.

Замын өргөн 8м, урт 1400м байна.

УЛААНБААТАР ХОТЫН НАЛАЙХ ДҮҮРГИЙН 5-Р ХОРООНЫ НУТАГТ ОРШИХ “ЭЛСТЭЙН НУРУУ”
 БАРИЛГЫН ЧУЛУУ, ЭЛСНИЙ ОРДЛЫГ ИЛ УУРХАЙН АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ
 БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт №. 3 Зам талбайн усалгааны тооцоо

Зориулалт	Ногоон байгууламж, зам усалгааны тооцоо				
	Норм (л/м ³)	Талбай (м ²)	Хоногт услах хэмжээ м ³ /хоног	Жилд услах хоног	Нийт жилд услах хэмжээ, м ³
Зам усалгаа	0.002	11200	22	80	1760

Уурхайн ашиглалтын 5 жилийн хугацаанд 8800м³ усыг зам усалгаанд ашиглахаар байна.

Нөхөн сэргээлтийн усны тооцоо

БОНХАЖЯ–ны 2015 оны 07 сарын 30-ны өдрийн А/301-р тушаалын хавсралт 13-т заасан зүлэгжүүлэлт, зам, талбайн усалгааны норм-д заасны дагуу *Цэцэрлэг, зүлэг, ногоо услах норм*-ын дагуу тооцооллыг хийв. Уг норм-д 1м² талбай- 4 литр ус зарцуулна.

Төслийн үйл ажиллагааны явцад нийт 9.2 га талбай эвдрэлд өртөж байгаагаас өртөж байгаагаас 2.7 га талбайд биологийн нөхөн сэргээлтийг хийхээр төлөвлөсөн ба биологийн нөхөн сэргээлтийн ажлын явцад усалгааг 7 хоногт 2 удаа хийх бөгөөд хүйтний улиралд болон тухайн нутгийн уур амьсгалаас шалтгаалж жилд нийт 12 удаа хийнэ.

4 Биологийн нөхөн сэргээлтийн усны тооцоо

№	Усны хэрэглээ /м ³ /				
	Биологийн нөхөн сэргээлт хийх талбай, 5 жилд (м ²)	1м ² -д ноогдох усны норм, м ³ /л	Усны зарцуулалт м ³ /хон	Жилд услах тоо	Нийт хэрэглэх ус, м ³ /жил
Нийт	24000	0.004	96	12	1152

Уурхайн нийт ашиглалтын 5 жилийн хугацаанд хэрэгжих ба 3 дахь жилээс нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөсөн иймд 1 жилийн усны хэрэглээг бодож гаргалаа 1152м³ усыг нөхөн сэргээлтийн усалгаанд ашиглахаар байна.

Мод тарихад шаардлагатай усны тооцоо

БОНХАЖЯ–ны 2015 оны 07 сарын 30-ны өдрийн А/301-р тушаалын хавсралт 13-т заасан зүлэгжүүлэлт, зам, талбайн усалгааны норм-д заасны дагуу *Суулгац услах норм*-ын дагуу тооцооллыг хийв. Уг норм-д 1 ширхэг суулгацад 40 литр ус зарцуулна.

Төсөл хэрэгжүүлэгч нь Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд 1000 ш мод тарихаар төлөвлөсөн ба ашиглалтын 2 дах жилээс эхлэн тарьна.

**УЛААНБААТАР ХОТЫН НАЛАЙХ ДҮҮРГИЙН 5-Р ХОРООНЫ НУТАГТ ОРШИХ “ЭЛСТЭЙН НУРУУ”
БАРИЛГЫН ЧУЛУУ, ЭЛСНИЙ ОРДЛЫГ ИЛ УУРХАЙН АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

Ашиглалтын жилүүд	Хоногийн усны хэрэглээ, норм м ³	Модны тоо ширхэг	Жилд услах хоног	Жилийн усны хэрэглээ, м ³
2	0.04	1000	12	480
3	0.04	1000	12	480
4	0.04	1000	12	480
5	0.04	1000	12	480
Нийт	1920 м³			

Төсөл хэрэгжүүлэгч нь 2 дах жилээс мод тарьж эхлэх бөгөөд мод услахад жилд 480 м³, 4 жилд 1920 м³ ус шаардлагатай байна.

Нийт усны тооцоо

Хүснэгт №. 5 Уурхайн нийт усны тооцоо

№	Ус ашиглалтын хэлбэр	Усны эх үүсвэр	Ашиглах усны хэмжээ		
			Хоногт /м ³ /	Жилд /м ³ /	5 жил (уурхайн ашиглалтын эхний 5 жил)
1	Ажилчдын унд ахуйн усны хэрэглээ	Гүний худгаас	1.12 м ³ /хон	152.32 м ³ /жил	761.6 м ³ /5жил
2	Зам усалгаа, тоос дарах		22 м ³ /хон	1760м ³ /жил	8800м ³ /5жил
3	Нөхөн сэргээлт хийх усалгаа		96м ³ /хон	1152м ³ /жил	(3456м ³)-төслийн 3дахь жилээс ашиглана.
4	Мод тарих усалгаа		40 м ³ /хон	480 м ³ /жил	1920 м ³ /5 жил
Нийт			159.12м³/хон	3,544.32 м³/жил	14,937.6м³/5жил

Уурхайн эхний 5 жилд нийт 14,937.6 м³ ус хэрэглэх бөгөөд унд ахуйн усны хэрэгцээ, зам талбайн тоосжилт дарах, нөхөн сэргээлтийн усалгааг “Сэрүүн сэлбэ” ХХК-ийн гүний худгаас зөврөөр хангах бөгөөд ашиглалтын 2 дах жилд өөрсдийн талбайд гүний худаг гаргахаар төлөвлөсөн байна.

Зөвлөмж: Нөхөн сэргээлт болон зам талбайн тоосжилт дарах усны хэрэглээнд ус хэмнэлттэй ашиглах технологийг үйл ажиллагаандаа нэвтрүүлэхийг зөвлөж байна.

1.6.3 Бүтээгдэхүүн тээвэрлэлтийн зам

Төслийн талбайн хойд талд 1 км зайтай Налайх-Эрдэнэ чиглэлийн хатуу хучилттай авто замтай нийлдэг учир элс, хайргыг автомашинаар тээвэрлэх бүрэн боломжтой байна. Уурхайгаас хатуу хучилттай авто зам хүртэлх 1 км замыг Засгийн газрын 2018 оны 379 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Тусгай зориулалтын авто зам, замын байгууламж барих, ашиглах журам”-ын дагуу хатуу хучилттай болгохыг зөвлөж байна.

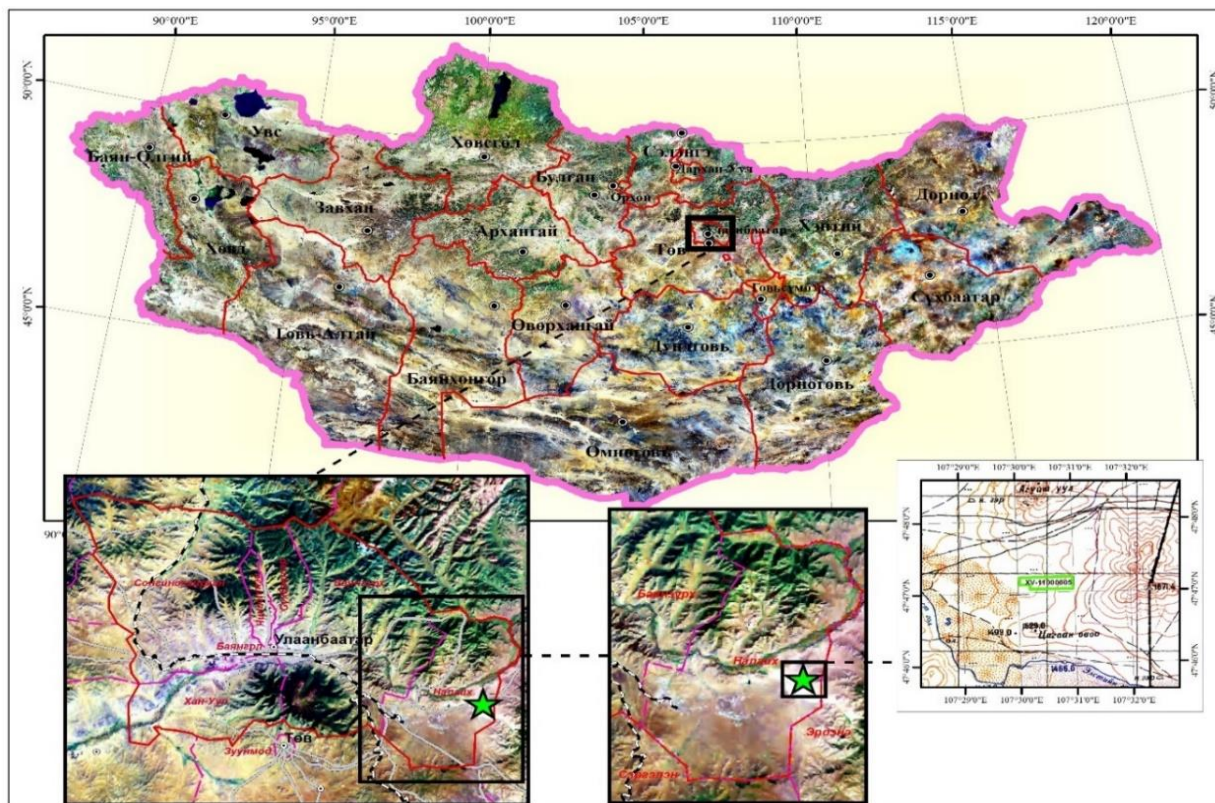
БҮЛЭГ 2. ТӨСЛИЙН ТАЛБАЙ, ТҮҮНИЙ ОРЧНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДАЛ

2.1 Төслийн байршил

“Элстэйн нуруу” барилгын чулуу, элсний орд нь засаг захиргааны хувьд Улаанбаатар хотын Налайх дүүргийн нутагт хамаарна. Улаанбаатар хотоос зүүн зүгт 60 км, Налайх дүүргээс зүүн тийш 20 км-т, Төв аймгийн Эрдэнэ сумын төвөөс баруун зүгт 22 км тус тус зайтай оршино.

6

№	Уртраг	Өргөрөг	Талбай, га
1	107° 30' 1.45"	47° 47' 6.77"	34
2	107° 30' 1.45"	47° 47' 12.76"	
3	107° 30' 58.44"	47° 47' 12.76"	
4	107° 30' 58.44"	47° 47' 2.77"	
5	107° 30' 12.44"	47° 47' 2.77"	
6	107° 30' 12.44"	47° 47' 6.77"	

Зураг № 2 Төслийн талбайн байршил

2.2 Төслийн газрын гадарга

Монгол орны физик газарзүйн мужлалаар Хэнтийн уулсын баруун урд хэсэгт уртаараа 20км, өргөнөөрөө 10 км хүртэл үргэлжлэх ба Налайхын хотгорт хамаарагдана. Уул зүйн хэлбэршлийн хувьд далайн түвшнээс дээш 1400-1550м өргөгдсөн хотгор гүдгэр хэв шинжтэй, намхан бэсрэг уулсын толгодорхог гадаргуутай юм. Хайгуулын талбайн хувьд зүүнээс баруун тийш дунд зэрэг налуу уулын хажуу бэл болох бөгөөд талбайн баруун хэсгээр тэгшивтэр гадаргуутай, хамгийн өндөр цэг нь 1477.0 тоот өндөрлөг бол нам цэг нь 1412.0 тоот цэг болно.

2.3 Хөрсөн бүрхэвч

Хөрсний хээрийн судалгааны ажил

Хөрсний морфологи бичиглэл

Зүсэлтийн № В-01.

Координат: N 47°47'7.07"

E 107°30'25.09"

Дүүрэг: Улаанбаатар хот Налайх дүүрэг

Хороо: 5-р хороо

Газрын гадарга: Тэгш тал

Налуу (°): 1-2

Ургамлын бүрхэц (%): 60-70

Голлох ургамал: Ширэг упалж

Гадаргын чулуу: Жигд

Чулууны бүрхэц (%): -

Зураг №. 1 Төсөл хэрэгжих талбайд хөрсний зүсэлт хийсэн байдал

Хөрсний хэв шинж: Цайвар хөрс

“Ad” 0 – 10 см гүнтэй, Чийгтэй, бор хүрэн өнгөтэй, нягтавттар, чулуугүй, ургамлын үндсээр торлогдсон маш олон, элсэнцэр механик бүрэлдэхүүнтэй, шилжилт элсээр алгуур.

“A” 10 – 23 см гүнтэй, Чийгтэй, цайвар бор өнгөтэй, хөнгөн шавранцар механик бүрэлдэхүүнтэй, ургамлын үндэсгүй, чулуугүй, нягтавттар, бөөмөнцөр, шилжилт элс болон өнгөөр мэдэгдэхүйц.

“В” 23– 30 см гүнтэй, Чийгтэй, бор хүрэн өнгөтэй, зарим газраар шаргал толботой, хөнгөн шавранцар механик бүрэлдэхүүнтэй, хайрга чулуугүй.

Төслийн талбайд 1 үндсэн зүсэлт хийж 1 ш дээж авч, шинжилгээ хийлгэхээр ХААИС-ын Агроэкологийн сургуулийн хөрсний итгэмжлэгдсэн лабораторид шинжилүүлэв. Мөн үүнээс гадна дээрх зүсэлтээс 1 ш дээж авч хүнд металлын шинжилгээг хийлгэв.

2.4 Ургамлан бүрхэвч

Ургамлан бүрхэвчийн хээрийн судалгаа

Зураг №. 2 Төсөл хэрэгжих талбайн ургамлан нөмрөгийн харагдах байдал

Арви: Ургамалжлын зүйлийн арвид О.Друдегийн нүдэн баримжааны аргаар үнэлгээг өгсөн.

Тусгаг бүрхэц: Ургамалжлын зүйлийн тусгаг бүрхэцийг Раменскийн 1м²-ийн хэмжээст тороор тодорхойлсон.

Өсөлт: Ургамлын өсөлтийг тодорхойлохын тулд өндрийг сантиметрийн хэмжээст шугамаар газрын хөрснөөс дээш 0 см-ийн өндөрт хэмжсэн.

Ургац: Бүлгэмдэл тус бүрээс ургацын дээжийг газрын хөрснөөс 0 см өндөрт

хайчлан зүйл тус бүрээр дээж авч хуурай жинг нь тодорхойлсон.

БҮЛЭГ 3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

3.1 Агаарын чанарт нөлөөлөл үүсгэх эх үүсвэрүүд

“Элстэй нуруу” барилгын чулуу, элсний ордыг ашиглах явцад агаарын чанарт нөлөөлөл үүсгэх эх үүсвэрүүд нь:

- Хөрс хуулах, элс хайрга олборлох үед тоос, шороо ихээр үүсгэнэ.
- Уурхайн малталтууд болон овоолгын дээд талбайгаас салхинд хийсэх тоос, шороо
- Уурхайн машин техникүүдийн түлшний шаталтаас ялгарах утаа, тортог, хорт хийнүүд
- Ажилчдын суурингаас гарах хатуу шингэн хог хаягдлын бохирдол
- Өрөмдлөг, тэсэлгээний ажил хийх үед гарах тоос, шороо

Хөрс хуулах, түрэх, тээвэрлэх, элс угаах зэрэг бүхий л ажиллагаа тасралтгүй явагдах тул бульдозер, экскаватор, автомашин, бусад төхөөрөмжийн дуу чимээ болон хорт хий утаа гарах, тоос шороо дэгдэх зэргээр агаар орчныг бохирдуулж, хүний эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчинд сөргөөр нөлөөлнө. Үүнээс гадна барилга угсралтын үйл ажиллагаа болон тээврийн хөдөлгөөнтэй холбоотойгоор агаарын бохирдол үүсч болзошгүй.

3.2 Газрын гадарга болон хэвлийд нөлөөлөл үүсгэх эх үүсвэрүүд

Одоогийн байдлаар газрын гадарга болон хэвлийд их хэмжээний эвдрэл болон нөлөөлөл байхгүй. Төслийн зүгээс газрын гадарга болон хэвлийд үзүүлэх гол нөлөөлөл нь барилга угсралтын ажил болон төслийн үйл ажиллагаатай холбоотой уурхайн малталт, овоолго болон тээврийн хөдөлгөөн зэрэг эх үүсвэрүүдээс үүсэх юм.

Уурхайн барилга, угсралтын үед уурхайн төлөвлөгдсөн талбай нь барилгын материалыг тээвэрлэх замаар эвдэгдэх талбай харьцангуй бага байна. Учир нь одоо ашиглагдаж байгаа орон нутгын болон улсын чанартай авто замуудыг ашиглах бүрэн боломжтой байна.

Уурхай ашиглалтын явцад ил уурхайн олборлолтын талбай, чулуулгын гадаад овоолго, үйлдвэрлэлийн талбай, уурхайн доторх зам харилцаа барилга байгууламж зэрэгт 9.2 га газар өртөхөөр байна. Мөн төсөл хэрэгжих бүсийн газрийн гадаргын температурын зургийг үзэхэд гадаргыг ургамлан бүрхэвч бага тул гадаргийн температур харьцангуй өндөр байна.

3.3 Гадаргын болон газрын доорх усанд нөлөөлөл үүсгэх эх үүсвэрүүд

Төслийн үйл ажиллагааны явцад дараах эх үүсвэрүүдээс гадаргын болон газар доорх усны нөөц, чанарт нөлөөлөл бий болж болзошгүй. Үүнд:

УЛААНБААТАР ХОТЫН НАЛАЙХ ДҮҮРГИЙН 5-Р ХОРООНЫ НУТАГТ ОРШИХ “ЭЛСТЭЙН НУРУУ”
 БАРИЛГЫН ЧУЛУУ, ЭЛСНИЙ ОРДЛЫГ ИЛ УУРХАЙН АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ
 БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

- ✚ Хөрс хуулалт болон барилга угсралтын явцад тоосжилт дарахад цэвэр усны нөөц хомсдох
- ✚ Уулын малталтын үед хөрсний болон гүний усыг зайлуулж усны нөөц хомсдох
- ✚ Барилга угсралтын ажлын явцад барилгын материал хур тунадас болон үерийн усаар угаагдан барилгын материалд агуулагдах бодисууд хөрсөнд нэвчих, улмаар хөрсний бага гүний усыг бохирдуулах
- ✚ Уулын ажлын болон ахуйн бохир ус хадгалах савыг соруулах үед асгарч газрын хэвлий болон хөрсийг бохирдуулахаас үүдэн хөрсний усыг бохирдуулах
- ✚ Уулын ажлын болон ахуйн бохир ус хадгалах сав хүчтэй аадар бороо болон үерийн усаар дүүрч хальхаас үүдэн хөрсөнд нэвчиж хөрсний ус болон бага гүний усыг борхирдуулах
- ✚ Техник, тоног төхөөрөмжийн шатах тослох материал алдагдаж хөрсийг бохирдуулхаас үүдэн хөрсний усыг бохирдуулах
- ✚ Уурхайн байгууламж, хоосон овоолго, техник хэрэгслийн байршуулалт зэргээр газрын гадаргыг өөрчилж улмаар байгалийн хур тунадас унаж урсац бүрдэх, хөрсний чийг, газрын доорх усыг сэлбэх нөхцөлийг доройтуулах магадлалтай.

3.4 Хөрсөн бүрхэвчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ, эх үүсвэр

Хүснэгт №. 7 Хөрсөн бүрхэвчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ

№	Төслийн үйл ажиллагаа	Нөлөөллийн үнэлгээ				Нийт
		Бага	Дунд	Их	Маш их	
1	Агуулахын үйл ажиллагаа			1		1
2	Дотоод болон гадаад тээвэр		1		1	2
3	Дэд бүтцийн барилга угсралт	2		2		4
4	Засвар үйлчилгээ			1		1
5	Өрөмдлөг тэсэлгээ		1	1		2
6	Ухаж ачих		1	1		2
7	Хаягдлын аж ахуй		1			1
8	Цэвэрлэх байгууламжийн үйл ажиллагаа			1		1
9	Шатахуун хадгалах, түгээх			2		2
10	Шимт хөрс болон хаягдал чулуулгийн овоолго байгуулах		1	1		2
Нийт /тоогоор/		2	5	10	1	18
Нийт /хувиар /		11%	28%	56%	6%	100%

3.5 Ургамлан нөирөгт нөлөөлөх байдлын үнэлгээ, эх үүсвэр

УЛААНБААТАР ХОТЫН НАЛАЙХ ДҮҮРГИЙН 5-Р ХОРООНЫ НУТАГТ ОРШИХ “ЭЛСТЭЙН НУРУУ”
БАРИЛГЫН ЧУЛУУ, ЭЛСНИЙ ОРДЛЫГ ИЛ УУРХАЙН АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт №. 8 Ургамлан нөмрөгт нөлөөлөх байдлын үнэлгээ

№	Төслийн үйл ажиллагаа	Нөлөөллийн үнэлгээ				Нийт
		БАГА	ДУНД	ИХ	МАШ ИХ	
1	Агуулахын үйл ажиллагаа		1			1
2	Бутлан ангилах цех		2			2
3	Дотоод болон гадаад тээвэр	1	1			2
4	Дэд бүтцийн барилга угсралт	2	2			4
5	Завсар үйлчилгээ		1			1
6	Өрөмдлөг тэсэлгээ	1				1
7	Уурхайн малгалт хийх	2	1	1		4
8	Ухаж ачих	1				1
9	Цэвэрлэх байгууламжийн үйл ажиллагаа		1			1
10	Шатахуун хадгалах, түгээх		1			1
11	Шимт хөрс болон хаягдал чулуулгийн овоолго байгуулах	1	3			4
Нийт тоогоор		8	13	1	0	22
Нийт хувиар		36%	59%	5%	0%	100%

БҮЛЭГ 4. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙ ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд үүсэж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх үндсэн зорилго бүхий эрхзүйн баримт бичиг юм.

Улаанбаатар хот Налайх дүүргийн 5-р хорооны нутагт оршин “Ташгайн даваа” ХХК-ийн хэрэгжүүлж буй “Элстэйн нуруу” барилгын чулуу,элсний ордыг ил уурхайн аргаар ашиглах төслийн үнэлгээний ажлын явцад үйл ажиллагааны товч танилцуулга, эрхлэхээр төлөвлөж буй үйл ажиллагааны тодорхойлолт болон төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн суурь төлөв байдлыг тодруулж үйл ажиллагааны явцад байгаль орчин, хүн амын эрүүл мэндэд үзүүлэх гол сөрөг нөлөөллүүд тэдгээрийн цар хүрээг тооцон сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, багасгах арга хэмжээний зөвлөмжийн хүрээнд энэхүү байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг (БОМТ) боловсрууллаа.

Төслийн хэрэгжилтийн явцад барилга байгууламжийн бүтээн байгуулалт, уурхайн олборлолтын үйл ажиллагааны улмаас хамгийн ихээр эвдрэлд орж сөрөг нөлөөлөлд өртөх бүрэлдэхүүн нь хөрсөн бүрхэвч юм. Сөрөг нөлөөллийн цар хүрээ багаас дунд зэрэг ба урьдчилан сэргийлэх болон бүтээн байгуулалтын дараа болон олборлолт дууссан хэсэгт нөхөн сэргээх талаар төлөвлөсөн арга хэмжээг бүрэн хэрэгжүүлэх тохиолдолд нөлөөллийн эрчим эрс буурах боломжтой.

Төслийн ерөнхий үнэлгээний нөхцөлд заагдсаны дагуу байгаль орчныг хамгаалах талаар авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний талаар жил бүрийн төлөвлөгөөг БОАЖЯ-ны Сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29-ний өдрийн А/618 дугаар тушаалын 1 дүгээр хавсралтын дагуу тухайн жилийн Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг энэхүү тайлангийн 3 жилийн хугацаанд хүчин төгөлдөр үйлчлэх Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг (БОМТ) үндэслэн боловсруулж БОАЖЯ-д ирүүлэн батлуулах ба батлагдсан төлөвлөгөөний дагуу гүйцэтгэсэн ажлын тайланг холбогдох газруудад хүргүүлж байх шаардлагатай. Үүнээс гадна тус Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тусгасан Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр (ОХШХ), түүний хэрэгжилтийг оролцогч, сонирхогч талуудад тайлагнах, хэлэлцүүлэх хуваарь”-ийн дагуу оролцогч сонирхогч талуудыг холбогдох мэдээллээр ханган ажиллах үүргийг төсөл хэрэгжүүлэгч хүлээнэ.

УЛААНБААТАР ХОТЫН НАЛАЙХ ДҮҮРГИЙН 5-Р ХОРООНЫ НУТАГТ ОРШИХ “ЭЛСТЭЙН НУРУУ”
БАРИЛГЫН ЧУЛУУ, ЭЛСНИЙ ОРДЛЫГ ИЛ УУРХАЙН АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт №. 9 БОМТ нийт зардал

№	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө	Зардал (сая.төг)
	Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө	
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	1.000.000
2	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	500.000
3	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох төлөвлөгөө	-
	Түүх соёлын өвийг хамгаалах төлөвлөгөө	-
4	Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	250.000
5	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	1.500.000
6	Удирдлага зохион байгуулалтын авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө	100.000
7	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	380.000
	2023 оны нийт зардал	3.730.000

4.1 СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт №. 10 Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний менежментийн төлөвлөгөө

Гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал сая төг	Тоо хэмжээ	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрхзүйн баримт стандарт
Агаар орчин							
Уурхайн олборлолт болон тээврийн Хэрэгслүүдийн үйл ажиллагааны улмаас гарч болох тоосжилтын эх үүсвэрүүд: -Уурхайн олборлолтын үеийн хөрс хуулалт, олборлолт, овоолго хийх газар шорооны ажил, -Уурхайн үйл ажиллагаанд ашиглаж буй тээврийн хөдөлгөөн,	Уурхайн олборлолтын үе шатанд тоосжилт ихээр үүсэх үед усалгаа хийх	Үйл ажиллагааны турш	-	Ү.А-ны зардлаар	-	Салхи ихтэй үед 7 хоногт 3 удаа, тогтуун үед 2 удаа усалж байх	Агаарын тухай хууль Агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэмжээ MNS5885:2008 MNS(ISO)13688:2000 MNS3306:1991 MNS5620:2006 MNS5623:2006 MNS5388:2004 MNS5389:2004
	Тээвэрлэлтийн үед гарах тоос шороог багасгах үүднээс уурхайн дотоод болон гадаад замуудад хайрга чулуу дэвсэх	Үйл ажиллагааны турш	-	Ү.А-ны зардлаар	-	2023 он	Бензинхөдөлгүүрт MNS 5013:2003 Дизель хөдөлгүүрт MNS 5014:2003
	Хөрсний овоолго болон шимт хөрсний овоолгыг төлөвлөгөөний дагуу хураах	Үйл ажиллагааны турш	-	Ү.А-ны зардлаар	-	2023 он	
	Уурхайн ажиллагсад тоосноос хамгаалах хушуувч амны маск хүнсний нэмэлт	Уурхайн ажилчид	-		-	2023 он	

УЛААНБААТАР ХОТЫН НАЛАЙХ ДҮҮРГИЙН 5-Р ХОРООНЫ НУТАГТ ОРШИХ “ЭЛСТЭЙН НУРУУ” БАРИЛГЫН ЧУЛУУ, ЭЛСНИЙ ОРДЛЫГ ИЛ УУРХАЙН АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

	бүтээгдэхүүнээр хангах						
Гадаргын ба газрын доорхи усны нөөц							
Гүний усыг ашигласнаар усны нөөц хомсдох, усны бохирдол, шатах тослох материалыг алдсанаар газрын доорх ус бохирдох, газар доорх устай холбогдон ургадаг ургамалжилтанд сөргөөр нөлөөлж болзошгүй. болзошгүй.	Ус ашиглах гэрээ хийх	Үйл ажиллагааны турш	-		-	2023 он	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль Усны тухай хууль MNS 4288:1995 /ЗГ-ын 2013 оны 326 дүгээр тогтоолын хавсралт –Ус ашигласаны төлбөрийн хувь хэмжээ/
	Ус ашигласны төлбөр төлөх	Үйл ажиллагааны турш	-		-	2023 он	
	Өөрийн талбай дээр худаг гаргах	Төсөл хэрэгжих талбайд	-		-	2023 он	
	Усны эх үүсвэрийг тоолууржуулах	Үйл ажиллагааны турш	-		-	2023 он	
ХӨРСӨН БҮРХЭВЧ, УРГАМЛАН НӨМРӨГ							
Ордын ашиглалтын	Шимт хөрс хуулж овоолго үүсгэх	Төсөл хэрэгжих талбайд	-	Ү.А-ны зардлаар	-	2023 он	Газрын тухай” хууль

УЛААНБААТАР ХОТЫН НАЛАЙХ ДҮҮРГИЙН 5-Р ХОРООНЫ НУТАГТ ОРШИХ “ЭЛСТЭЙН НУРУУ” БАРИЛГЫН ЧУЛУУ, ЭЛСНИЙ ОРДЛЫГ ИЛ
УУРХАЙН АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

<p>явцад хөрсний бүтэц найрлагад өөрчлөлт орох, хог хаягдал, тоосжилтоос бохирдол үүсгэх, хүнд даацын машин механизмууд олон салаа зам гаргаж хөрс болон ургамлыг гэмтээх.</p>	<p>Төслийн эдэлбэр газраас бусад талбайн ургамлыг хамгаалах зорилгоор ажилчид болон машин техникийн хөдөлгөөнийг тогтсон маршрутаар явуулна</p>	<p>Төсөл хэрэгжих талбайд</p>	<p>-</p>	<p>+</p>	<p>-</p>	<p>2023 он</p>	<p>MNS 3307:1991, MNS 3308:1991 Хөрс. Хөрсний химийн элементүүдийн нийт хэмжээг тодорхойлох арга Газрын тухай” хууль</p>
<p>Шатах тослох материал, барилгын материалын хог хаягдал, шатахуун асгарах зэрэг болзошгүй осол аваараас үүдэн хөрсөн бүрхэвчийг бохирдуулах</p>	<p>Уурхайн дотоод замд тэмдэг тэмдэглэгээ хийх</p>	<p>Уурхайн талбайд</p>	<p>-</p>	<p>+</p>	<p>-</p>	<p>2023 он</p>	
<p>Газрын хэвлий</p>							

УЛААНБААТАР ХОТЫН НАЛАЙХ ДҮҮРГИЙН 5-Р ХОРООНЫ НУТАГТ ОРШИХ “ЭЛСТЭЙН НУРУУ” БАРИЛГЫН ЧУЛУУ, ЭЛСНИЙ ОРДЛЫГ ИЛ
УУРХАЙН АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Бүтээгдэхүүн олборлолтын хэмжээ нэмэгдсэн үед хөрс хуулалт хийгдэх ба тухайн талбайн хөрсөн бүрхэвч гадаргаас зайлуулагдах	Олборлолт нэмэгдэх бүрт шимт хөрсийг хуулж, тусгай талбайд стандартын дагуу байршуулж, хэлбэржүүлж хамгаалах	Төсөл хэрэгжих талбайд	-	+	-	2023 он	
Нийт							1.000.000

4.2 БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭ

Хүснэгт №. 11 Нөхөн сэргээлтийн менежментийн төлөвлөгөө

№	Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгаалах арга хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах жрх зүйн баримт бичиг
	Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд	Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн 2010 оны 63-р зарлиг, ойн тухай хуулийн 31.1 Газрын тухай хуулийн 56,6-д заасны дагуу жил бүр мод тарих ажлыг зохион байгуулах	Төслийн талбайд 1. 107°14'52.60"E 47°54'40.20"N 2. 107°15'17.90"E 47°54'44.80"N 3. 107°15'25.10"E 47°54'33.40"N 4. 107°15'19.70"E 47°54'30.10"N 5. 107°15'7.80"E 47°54'33.50"N 6. 107°14'57.90"E 47°54'31.00"N	-	-	Үйл ажиллагааны зардлаар	2023 онд	Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд “Байгаль орчныг хамгаалах тухай” “Ашигт малтмалын тухай”, “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай” MNS5915:2008MNS5916:2008 MNS5917:2008

4.3 НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт №. 12 Нүүлгэх шилжүүлэх төлөвлөгөө

Нөлөөлөлд өртөх иргэд	Нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хүрээ	Нэгжийн зардал сая төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрхзүйн баримт стандарт
Талбай дээр нүүлгэн шилжүүлэх нөхөн олговор олгох айл байхгүй.							

4.4 ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт №. 13 Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Нөлөөлөд өртөх түүх, соёлын өв	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хүрээ	Нэгжийн зардал сая төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрхзүйн баримт стандарт
Улаанбаатар хотын Налайх дүүргийн V хороонд байршиж байна. Тус талбайд ямар нэгэн археологи палентлогийн олдвор байхгүй ба үйл ажиллагааны явцад олдвор илэрсэн тохиолдолд Соёлын өвийн тухай хуулийн дагуу холбогдох газарт мэдэгдэн хамгаалалтанд авна.							

4.5 ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт №. 14 Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

Болзошгүй аюул осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрхзүйн баримт стандарт
Болзошгүй осол, саатал, техник технологийн шугам сүлжээний гэмтэл, галын гэнэтийн аюул үүсэх	Хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй байдлыг чанд сахин ажиллах	Үйл ажиллагааны турш	-	-		Өдөр бүр, тогтмол ажлын хугацаанд	Гамшгаас хамгаалах тухай хууль, 27.1, - MNS4968:2000. ХААЭА.
	Өглөө ажилд гарахын өмнө заавал сонсгол хийн аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа өгнө.	Уурхайн ажилчид	-	-		Өдөр бүр, тогтмол ажил эхлэхээс өмнө	Үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд тавих ерөнхий шаардлага - MNS4995:2000. ХААЭА. Доргио хэмжихэд тавигдах ерөнхий шаардлага MNS5010:2001.
	Техник тоног төхөөрөмжийн аюулгүй байдлыг тогтмол хянаж шалгах байх	Үйл ажиллагааны турш	-	-		Жил бүр	ХААЭА. Ажлын байран дахь тоосны агуулгыг хэмжихэд тавигдах ерөнхий шаардлага” MNS5078:2001.
	Машин техникийн засвар үйлчилгээг тогтсон нэг талбай дээр хийх	Үйл ажиллагааны турш	-	-		Үйл ажиллагааны турш	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал. Үйлдвэрлэлийн эрүүл ахуй. Үйлдвэрийн барилгын салхивч, агааржуулалтын системд тавих ерөнхий шаардлага
	Байгаль хамгаалах сургалтыг ажилчдад	Үйл ажиллагааны турш	-	-		Жил бүр	

УЛААНБААТАР ХОТЫН НАЛАЙХ ДҮҮРГИЙН 5-Р ХОРООНЫ НУТАГТ ОРШИХ “ЭЛСТЭЙН НУРУУ” БАРИЛГЫН ЧУЛУУ, ЭЛСНИЙ ОРДЛЫГ ИЛ
УУРХАЙН АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

	зохион байгуулах						
	Тэсрэх материалын тусгай зөвшөөрөлтэй компанитай гэрээ хийн ажиллах	Үйл ажиллагааны турш		-		Жил бүр	
	Гал түймрээс хамгаалах үүднээс гал сараа хийх	Үйл ажиллагааны турш		-		2023 онд	

4.6 ХОГ, ХЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт №. 15 Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

Хог хаягдалын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрхзүйн баримт стандарт
Хатуу хог хаягдлыг тогтмол зайлуулаагүйгээс орчин бохирдох Ажилчид хог Хаягдлаа ил задгай хаяснаас үүсэх бохирдол	Хог хаягдлыг галд тэсвэртэй материалаар хийгдсэн, салхиар тархах, хур тунадасны ус хуримтлагдах, шүүрэл ялгарахаас сэргийлсэн хийцлэлтэй зориулалтын хогийн цэг байгуулах	Үйл ажиллагааны талбайд	-	Үйл ажиллагааны зардлаар	-		2023 онд	Хог хаягдлын тухай хууль
	Хог хаягдлын гэрээг Налайх дүүргийн тохижилт үйлчилгээний газартай хийх	Үйл ажиллагааны хүрээнд	-	Үйл ажиллагааны зардлаар	-		Үйл ажиллагааны турш	
	Хогны төлбөр төлнө	Үйл ажиллагааны хүрээнд	-	Үйл ажиллагааны зардлаар	-		Үйл ажиллагааны явуулж буй хугацаанд	
	Соруулдаг жорлон хийх	Төслийн талбай	-	1.5	-		Үйл ажиллагааны эхэнд	
Нийт								1,500,000

4.7 ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Хүснэгт №. 16 Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
Хөрс								
1	Хөрсний механик бүрэлдэхүүн	Төслийн талбайн нэг цэг сонгон хөрсний шинжилгэ хийлгэх.	2023 он	Жилд 1 удаа	70,0	70,0	Хөрсийг агрохими, хүнд мяталл, эрүүл ахуй, механик бүрэлдэхүүний шинжилгээг хийлгэнэ	MNS 3307:1991, MNS 3308:1991 Хөрс. Хөрсний химийн элементүүдийн нийт хэмжээг тодорхойлох арга,
2	Хөрсний агрохимин үзүүлэлт							
3	Хөрсний хүнд металлын үзүүлэлт							
	Хөрсний эрүүл ахуйн үзүүлэлт							
Агаар								
4	Агаар	Төслийн талбайн нэг цэг сонгон шинжилгээ хийлгэх.	2023 он	Жилд 1 удаа	100,0	200,0	Агаарын тоосны (TSP, PM ₁₀ , PM _{2.5}) шинжилгээ хийлгэх Агаарын бохирдлын (NO ₂ , SO ₂ , CO, Тоос, H ₂ S ₃ , NH ₃) шинжилгээ хийлгэж БОШТЛ-ын багажаар хийнэ	MNS 4585:2007 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага, MNS 4048:1988 Тоосны хэмжээг тодорхойлох жингийн арга MNS 0017-2-5-11:1988 Агаар дахь азотын давхар ислийн хэмжээг тодорхойлох
5	Дуу шуугиан		2023 он	Жилд 1 удаа				
Усны шинжилгээ								
6	Усны ерөнхий үзүүлэлт	Усны эх үүсвэрээр	2023	Жилд 1 удаа	46.0	46.0	Усны чанар pH, ууссан нийт давс (жингийн аргаар), усны ерөнхий болон хүнд металлын шинжилгээ	MNS (ISO) 4867:1999 Усны чанар. Дээжийг боловсруулах, хадгалах зөвлөмж MNS 4586:1998 Усан орчны чанарын үзүүлэлт. Ерөнхий шаардлага

УЛААНБААТАР ХОТЫН НАЛАЙХ ДҮҮРГИЙН 5-Р ХОРООНЫ НУТАГТ ОРШИХ “ЭЛСТЭЙН НУРУУ” БАРИЛГЫН ЧУЛУУ, ЭЛСНИЙ ОРДЛЫГ ИЛ
УУРХАЙН АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

								MNS (ISO) 5667-14:2000 Гадаад орчны уснаас сорьц авах болон тээвэрлэх, гарын авлагын зөвлөмж MNS 13.060.50 Усны чанарын стандарт MNS 0900 : 2005 Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, түүнд тавих хяналтбохирдол)
Нийт 386 000								

4.8 ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт №. 17 Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв	Хэрэгжүүлэх хуваарь			Хариуцсан албан тушаал	Тайлбар
			Сар 5	Сар 9	Сар 12		
1	2023 оны биелэлтийн тайланг тайлагнана.		11.01нд			Гүйцэтгэх захирал	БОМТ-нд тусгасан арга хэмжээг хэрэгжүүлсэн байна.
2	Уурхайн үйл ажиллагааг эхлэхэд шаардлагатай ажлуудыг эхлүүлэх	Үйл ажиллагааны зардлар	+	+	+	Менежер	
3	Уурхайн ажилчдын тосгонг байгуулах	Үйл ажиллагааны зардлар	+	+	+	Менежер	
4	Байгаль орчны удирдлага зохион байгуулалтын арга хэлбэрийг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэх чиглэлээр үүрэг хариуцлагын дотоод журам тогтоож мөрдөх		+	+	+	Менежер	
5	ХАБЭА дүрмийн дагуу үзлэг, шалгалтыг тогмолжуулж илэрсэн зөрчилийг тухай бүр арилгах ажлыг зохион байгуулах	100.0	+	+	+	Менежер	
6	Ажилчдыг шаардлагатай ажлын хувцасаар хангах	Үйл ажиллагааны зардлар	+	+	+	Менежер	
7	Яаралтай анхны тусламжид шаардлагатай эм тариа багаж хэрэгсэл хайрцагтай болох	100.0	+	+	+	Менежер	

4.9 ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ

Хүснэгт №. 18 Оршин суугчдад тайлагнах

№	БОХТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал төг	Хариуцсан зохион байгуулах албан тушаалтан	Тайлбар
1	БОМТ-ний биелэлтийн үр дүнгийн тайланг төсөл хэрэгжиж буй Улаанбаатар хотын Налайх дүүргийн засаг захиргааны байгууллагад танилцуулж,хэлэлцүүлнэ.	БОМТ-ний биелэлтийн тайлан боловсруулж бичвэр хэлбэрээр налайх дүүргийн засаг захиргаанд хүргүүлнэ.	БОМТ	2023 он дотроо	-	Байгал орчны мэргэжилтэн болон Налайх дүүргийн засаг дарга	Улаанбаатар хотын Налайх дүүргийн засаг захиргаа
2	БОМТ-ний биелэлтийн үр дүнгийн тайланг төсөл хэрэгжиж буй Улаанбаатар хотын Налайх дүүргийн оршин суугчдад танилцуулж хэлэлцүүлнэ.	БОМТ-ний биелэлтийн тайлан боловсруулж бичвэр хэлбэрээр налайх дүүргийн засаг захиргаанд хүргүүлнэ.	БОМТ		-		